

**Uchwała Nr
Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej**

z dnia

w sprawie: wyrażenia poparcia dla stanowiska Zarządu Śląskiego Związku Gmin i Powiatów dotyczącego projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

Na podstawie art.18 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2013.594), na wniosek Prezydenta Miasta

**Rada Miejska w Dąbrowie Górniczej
uchwała:**

§ 1

Wyrazić poparcie dla stanowiska Zarządu Śląskiego Związku Gmin i Powiatów z dnia 16 maja 2013r. w sprawie projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (wersja z kwietnia 2013r.).

§ 2

Stanowisko Zarządu Śląskiego Związku Gmin i Powiatów, o którym mowa powyżej, stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 3

Zobowiązuje się Prezydenta Miasta Dąbrowa Górnicza do przekazania niniejszej uchwały na ręce Marszałka Województwa Śląskiego.

§ 4

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Dąbrowa Górnicza.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miejskiej
w Dąbrowie Górniczej

Agnieszka Pasternak

UZASADNIENIE
do projektu Uchwały Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej

w sprawie: **wyrażenia poparcia dla stanowiska Zarządu Śląskiego Związku Gmin i Powiatów dotyczącego projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.**

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 będzie dokumentem determinującym wsparcie rozwoju naszego regionu z funduszy Unii Europejskiej w następnej perspektywie finansowej. Z tego względu jego ostateczny kształt powinien uwzględniać uwagi zgłaszane w trakcie procesu konsultacji społecznych. Postuluje się zatem, aby w projekcie RPO WSL 2014-2020 uwzględnić uwagi zgłoszone przez samorządy Śląskiego Związku Gmin i Powiatów. Brak ich uwzględnienia prowadzić może do naruszenia zasad spójności rozwojowej województwa śląskiego.

Lista projektów kluczowych przeznaczonych do realizacji w ramach RPO WSL 2014-2020 powinna uwzględniać propozycje wskazane przez subregiony Województwa Śląskiego, jako istotne z punktu widzenia ich potrzeb i planów rozwoju. Wybór takich projektów powinien być konsultowany z jednostkami samorządu terytorialnego i posiadać rzetelne uzasadnienie realizacji w dokumentach strategicznych. W przedstawionej liście projektów kluczowych zostały pominięte przedsięwzięcia ważne nie tylko dla poszczególnych subregionów i podregionów, ale również dla całego województwa.

Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 wraz z listą projektów kluczowych umieszczony jest na stronie www.rpo.slaskie.pl.

I Zastępca Prezydenta Miasta
Henryk Zaguła

ŚLĄSKI ZWIĄZEK GMIN I POWIATÓW

40-048 Katowice, ul. Kościuszki 43/5
tel.: +48 32 25-11-021, 25-11-241 fax: +48 32 25-10-985
www.silesia.org.pl, email: zwiazek@silesia.org.pl
NIP:634-10-87-850, Konto ING Bank Śląski 03 1050 1214 1000 0007 0001 3261

**Stanowisko
Zarządu Śląskiego Związku Gmin i Powiatów
z dnia 16 maja 2013 r.**

w sprawie: projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (z kwietnia 2013 r.)

1. W związku z tym, że w przedstawionym projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020 (projekt z kwietnia 2013 r.) nie zostały uwzględnione uwagi zgłaszane wcześniej przez Zarząd Śląskiego Związku Gmin i Powiatów w stanowisku z dn. 25 stycznia 2013 r. (załącznik nr 1 do niniejszego stanowiska) stwierdzamy, że uwagi te są nadal aktualne. Poniższy katalog uwag jest jedynie uzupełnieniem opinii wyrażanych w w/w stanowisku.
2. Zasadnicze uwagi dotyczą listy projektów kluczowych, która jest nie do przyjęcia. W projektach kluczowych zostały pominięte ważne nie tylko dla poszczególnych subregionów i podregionów, ale również dla całego województwa przedsięwzięcia. Tytułem przykładu brakuje projektów dotyczących np. szybkiego połączenia kolejowego ośrodków subregionalnych z centrum konurbacji górnośląsko-zagłębiowskiej (określonej w omawianym dokumencie jako Metropolia Górnośląska), usług medycznych (np. Nowoczesna Baza Beskidzkiego Centrum Onkologii), zintegrowanego transportu publicznego, rewitalizacji przestrzeni nadbrzeżnych rzek, ograniczenia emisji zanieczyszczeń.
3. Zaproponowany w dokumencie sposób charakterystyki priorytetu: cel główny - cele szczegółowe – opis - wskaźniki jest w wielu przypadkach niespójny i niepełny. Cele szczegółowe sformułowane są w sposób niejasny, niekiedy sprawia to wrażenie działania celowego. W niektórych przypadkach zawierają w swojej treści odniesienia do planowanych działań lub obszarów wsparcia, przez co przestają być przejrzyste. Z kolei opis priorytetu powinien być ściśle związany z wyznaczonymi celami szczegółowymi i zawierać informacje, w jaki sposób zostanie zapewnione osiągnięcie danego celu. Opis powinien wskazywać jakie działania lub - na tym etapie programowania - jakie obszary /

beneficjenci i w jakim zakresie otrzymają wsparcie. W większości przypadków brakuje bezpośredniego powiązania między celami szczegółowymi a opisem, natomiast opis zawiera elementy lub wręcz powtórzenia fragmentów diagnozy przedstawionej na początku dokumentu, bardzo ogólne odniesienia do sytuacji w regionie, czy sposobu prowadzenia polityki regionalnej, co powoduje, że całość jest nieczytelna. Ponadto w wielu priorytetach wskaźniki zarówno rezultatu, jak i produktu nie odnoszą się do celów szczegółowych, tzn. są albo nieadekwatne albo niewystarczające, by zmierzyć poziom realizacji wyznaczonych celów.

4. W *Diagnozie* w dziale transport napisano: „niezadowalające jest powiązanie sieci dróg lokalnych z siecią dróg wyższych kategorii, a w konsekwencji niedostateczne wykorzystanie rozwijającej się infrastruktury komunikacyjnej w regionie i obniżenie dostępności komunikacyjnej części obszarów województwa”. Zdiagnozowany problem nie zostanie w dalszym ciągu rozwiązany, w ramach przyszłego RPO nie przewiduje się bowiem wsparcia dla dróg lokalnych. W świetle pisma Pani Minister Rozwoju Regionalnego Elżbiety Bieńkowskiej z dnia 22 kwietnia 2013 r. (sygn. DKS-I-804-24-PK/13; NK 36799/13) nie wyklucza się możliwości finansowania dróg niższego rzędu niż wojewódzkie (tj. dróg gminnych i powiatowych) w latach 2014-2020 po spełnieniu określonych warunków. Jednocześnie należy przypomnieć, iż Założenia do Umowy Partnerstwa również nie wykluczają możliwości finansowania dróg lokalnych. W omawianym projekcie RPO natomiast wybór padł na projekty kluczowe w postaci dróg wojewódzkich, których wybór jest kontrowersyjny, ponieważ brak uzasadnienia dla ich realizacji (nie wynika on z opisu wyboru ani z kryteriów podanych przez MRR, a tym bardziej z linii demarkacyjnej, na którą się powołuje Instytucja Zarządzająca). W celu tematycznym VI mowa jest o kluczowym zaznaczeniu „budowy zrównoważonego systemu transportowego”, poprzez „budowę i przebudowę dróg stanowiących łącznik pomiędzy siecią autostrad i dróg ekspresowych, a węzłami, w których koncentruje się ruch”. Analizując projekty kluczowe, zauważyć można, że w większości nie łączą się one z drogami ekspresowymi i autostradami oraz ich węzłami. Ponadto w Prioryecie VI Transport napisano: „przygotowanie listy projektów kluczowych umożliwia szersze uwzględnienie kryteriów opartych na stopniu intensywności inwestycji dla zapewnienia spójności systemu transportowego regionu”. Rodzi się pytanie czym są „kryteria oparte na stopniu intensywności” i co się za nimi kryje naprawdę. Ponadto przyglądając się mapie województwa śląskiego z zaznaczonymi kluczowymi drogami, które zostały uwzględnione w projekcie dokumentu, wyraźnie widać, że nie zapewnią one spójności systemu transportowego w regionie.
5. W *Diagnozie* w części Podmioty gospodarki rynkowej – w opisie dot. przyrostu nowo rejestrowanych podmiotów (w 2010 r. 100 jednostek w województwie wobec 105 w kraju) należy wyraźnie zaznaczyć, że chodzi o liczbę przedsiębiorstw na 10 000 mieszkańców. Liczba nowo rejestrowanych przedsiębiorstw to wielkość nie bezwzględna a względna

(względem 10 000 mieszkańców).

6. W części *Diagnozy* dot. zagadnień ochrony środowiska Bank Danych Lokalnych GUS podaje długość czynnej sieci kanalizacyjnej w województwie w 2011r.: przeszło 12 tys. km. Pojawia się wątpliwość, czy podane w dokumencie dane dotyczą długości czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej. Jeśli tak, zasadnym wydaje się zaznaczenie tego w tekście. "Region posiada łącznie 1,4 tys. km sieci kanalizacyjnych odprowadzających ścieki (w porównaniu do roku 2002 nastąpił wzrost o ponad 1 tys. km)."
7. Diagnoza strategiczna województwa śląskiego dotycząca bezrobocia opiera się na danych z 2011 r., przy czym dostępne są dane za 2012 r.
8. W części *Uzasadnienie wyboru celu tematycznego* brak jest uzasadnienia dla celu tematycznego nr 5 – po analizie celu nr 4 od razu następuje opis celu nr 6 (błędna numeracja lub pominięcie jednego z celów tematycznych). Ponadto dokument „Amended proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council” z 22 kwietnia 2013 r. wspomina nie o 9, a o 11 celach tematycznych.
9. Projekt RPO Woj. Śląskiego na lata 2014-2020 (podobnie jak obowiązujący aktualnie RPO na lata 2007-2013) całkowicie pomija kwestię funkcjonowania i wsparcia inwestycji związanych z rozwojem lotnisk lokalnych. Pominięcie tego typu inwestycji jest niezrozumiałe z przynajmniej kilku powodów:
 - a) nie są nam znane przeszkody formalne wykluczające możliwości finansowania tych przedsięwzięć ze środków UE. Niektóre województwa zresztą w ramach aktualnej perspektywy finansowej wspierały inwestycje lotniskowe;
 - b) o potrzebie wspierania istniejącej sieci lotnisk lokalnych jesteśmy przekonywani m.in. w dokumencie pn. "Koncepcja Samorządu Województwa Śląskiego w zakresie wspierania rozwoju sieci lotnisk lokalnych". W opracowaniu tym nie tylko podkreśla się rolę lotnisk lokalnych dla rozwoju gospodarki regionu, ale wprost podkreśla się konieczność ich modernizacji i dostosowania do obsługi ruchu biznesowego, sportowego, turystycznego, rekreacyjnego i sanitarnego;
 - c) konieczność wsparcia dla lotnisk lokalnych jest również jednoznacznie wyartykułowana w „Założeniach Strategii Rozwoju Systemu Transportu Województwa Śląskiego”, w której wprost mówi się o tym, iż dopełnieniem MPL „Katowice” powinna stać się sieć lotnisk lokalnych. Wymaga to jednak nakładów finansowych w infrastrukturę lotniskową, jak i infrastrukturę towarzyszącą, zwiększającą ich dostępność komunikacyjną.
10. W dokumencie brakuje opisów projektów kluczowych i informacji o ich wpływie na osiągnięcie wskazanych celów szczegółowych w poszczególnych priorytetach, np. w jaki sposób projekt

pn. „Miasto nad Kopalnią, Kopalnia nad Miastem” kopalni Guido, która jest miejscem typowo turystycznym, będzie realizować cel Priorytetu I czyli wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki regionu w oparciu o wykorzystanie endogenicznego potencjału specjalizacji regionalnych, w tym inteligentnych specjalizacji. Błędna jest także suma całkowitego dofinansowania listy potencjalnych projektów kluczowych.

11. Dokument zawiera niejasne sformułowania dotyczące technologii szczególnie istotnych dla regionu. Opis Priorytetu I i III zawiera odwołanie do zapisów Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020, w której to wyodrębniono (w 2 grupach) technologie o znaczeniu strategicznym dla regionu, które powinny być wspierane w pierwszej kolejności. Są to m.in. technologie związane z branżą medyczną, farmaceutyczną, a także energetyką, tworzywami sztucznymi i dotyczącymi technologii zgazowania węgla. Jeśli przyjmiemy zatem, że technologie o których mowa powyżej będą traktowane priorytetowo (np. poprzez wyższą punktację w ramach procedur konkursowych), to konsekwencją może być bezzasadne ograniczenie możliwości uzyskania wsparcia dla takich sektorów jak:

- technologie informatyczne, które zgodnie z zapisami Regionalnej Strategii Innowacji nie są uznawane za strategiczne, a jedynie wspierające rozwój innowacji,
- technologie związane *stricte* np. z branżą lotniczą, która nie jest bezpośrednio wskazana w omawianych dokumentach.

12. Domagamy się włączenia do Regionalnego Programu Operacyjnego istotnego, a pominiętego w projekcie RPO na lata 2014-2020 instrumentu terytorialnego pn. *Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - RLKS (Community-Led Local Development – CLLD)*, rekomendowanego przez Komisję Europejską w projekcie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące funduszy europejskich objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące wybranych funduszy oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006. RLKS jest drugim obok ZITów instrumentem zaproponowanym do wdrażania w okresie programowania 2014-2020 zintegrowanego podejścia terytorialnego nie tylko na obszarach wiejskich, ale również miast, a szczególnie na styku obszarów miejskich i wiejskich. Jest to jednocześnie instrument o potencjalnie generalnym wykorzystaniu dla celów rozwojowych i bardzo szerokim zastosowaniu tematycznym (edukacja, przedsiębiorczość, kultura, pomoc społeczna i wiele innych). Jego uruchomienie jest uzasadnione przede wszystkim wielokrotnie udowodnioną skutecznością i efektywnością wdrażania podejścia LEADER (na którym metodologicznie RLKS jest wzorowany) w procesach realizacji regionalnych i lokalnych polityk rozwoju w wielu krajach europejskich, w tym również w Polsce (a w jej ramach także w realiach wysoko zurbanizowanego województwa śląskiego). Instrument ten może mieć przy tym szczególne zastosowanie zarówno w odniesieniu do zdegradowanych obszarów miejskich, gdzie służyć może pozyskiwaniu w procesie rewitalizacji dodatkowych zasobów oraz partnerów społecznych i gospodarczych, jak i na stykach obszarów wiejskich i miast, a

także na terenach typowo wiejskich (gdzie będzie realizowany obligatoryjnie w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich). Komisja Europejska zachęca do uruchamiania RLKS w regionach, ponieważ pozwala on społecznościom lokalnym wziąć odpowiedzialność za rozwój i lepiej skoordynować interwencje pomocowe finansowane ze środków różnych funduszy (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego). Pragniemy zauważyć, iż funkcjonujące od kilku lat na terenach wiejskich w województwie śląskim 15 Lokalnych Grup Działania oraz 2 Lokalne Grupy Rybackie są istotnym ogniwem instytucjonalnym, realizującym poprzez swoje mikroregionalne strategie rozwoju również cele aktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”, a ich doświadczenia w zwiększaniu udziału społeczności lokalnych w programowaniu i zarządzaniu rozwojem lokalnym, prowadzące do wzmacniania kapitału społecznego mogłyby być z powodzeniem wykorzystane do tworzenia i funkcjonowania nowych partnerstw typu Lokalne Grupy Działania również w miastach. Naszym zdaniem instrument RLKS powinien być z powodzeniem wdrażany i przyczynić się do większej efektywności osiągania przynajmniej części efektów priorytetów obecnego projektu RPO, tj. IX - pt. włączenie społeczne; III - pt. wzmocnienie konkurencyjności MŚP; V - pt. ochrona środowiska naturalnego i efektywne wykorzystanie zasobów; VII - pt. regionalny rynek pracy; X - pt. rewitalizacja oraz XIII - pt. kapitał na start.

13. W Priorytecie I pt.: Nowoczesna gospodarka - należałoby rozważyć możliwość poszerzenia katalogu beneficjentów również o szkoły zawodowe / technika / licealne, skoro nacisk jest kładziony na popularyzację nauki i innowacji, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży oraz stymulowanie ich zainteresowań naukowych, to takie działania powinny być podejmowane również na wcześniejszym etapie edukacji niż uczelnie wyższe. Poszerzenie katalogu beneficjentów umożliwiłoby rozwój m.in. szkolnych laboratoriów badawczych, co wpłynęłoby na wzmocnienie potencjału kreatywnego i innowacyjnego dzieci i młodzieży, a przez to i regionu. Także w opisie Priorytetu I Nowoczesna Gospodarka, mowa jest o stworzeniu miejsca o znaczeniu regionalnym, popularyzującym naukę i innowacje wśród mieszkańców, a w szczególności wśród dzieci i młodzieży. Rodzi się jednak pytanie, dlaczego zakłada się tylko jedno takie miejsce, a nie np. sieć mniejszych ośrodków o takim charakterze (np. subregionalnych lub podregionalnych), współpracujących ze sobą i tworzących przez to szerszą i bardziej atrakcyjną ofertę. Należy zadać pytanie, czy beneficjent projektu kluczowego lub Instytucja Zarządzająca dysponuje badaniami, które by potwierdzały wyczerpanie popytu na tego typu działalność poprzez stworzenie tylko jednego Śląskiego Centrum Nauki (typu Centrum Nauki Kopernik w Warszawie). *Diagnoza* zawarta w dokumencie nie zawiera takich informacji, które by wyraźnie wskazywały, że dla tak mocno zurbanizowanego i zaludnionego regionu, tylko jedna taka inwestycja zapełni lukę w tym zakresie. Biorąc pod uwagę istotę samego celu tematycznego i priorytetu I, wydaje się, iż

skierowanie środków tylko na jeden projekt kluczowy w skali województwa nie posiada klarownie określonych przesłanek. Zasadne zatem by było skierowanie środków w ramach ZIT na mniejsze ośrodki uzupełniające ofertę Śląskiego Centrum Nauki. Biorąc pod uwagę szerokie spektrum jakim są nowoczesne technologie i nawet same specjalizacje w tym zakresie wskazane w Regionalnej Strategii Innowacji, wyraźnie widać, że można stworzyć komplementarne projekty. Należy wreszcie bardzo starannie podjąć decyzję o lokalizacji takiego Centrum / centrów, biorąc pod uwagę szereg obiektywnych kryteriów, takich jak wykorzystanie istniejącego już obiektu na w/w cele (np. w ramach szerszego projektu rewitalizacji), lokalizacja dużej instytucji naukowo-dydaktycznej specjalizującej się w naukach ścisłych oraz znaczącego sektora przemysłu zaawansowanego technologicznie, czy wreszcie usytuowanie przy jednym z głównych węzłów transportowych.

14. Priorytet II pt.: Cyfrowe Śląskie – w ramach priorytetu brakuje informacji dot. możliwości wsparcia dla projektów związanych z zarządzaniem danymi w jednostkach publicznych (projekty usprawniające pracę jednostek publicznych - tzw. *back-office*). Brak jest również wskaźników w tym zakresie. Należy zauważyć, iż oprócz projektów typu *front-office* związanych z wdrażaniem nowych usług publicznych, niezbędne są również projekty usprawniające pracę samej administracji oraz ułatwiające wymianę informacji pomiędzy poszczególnymi systemami informatycznymi (z uwzględnieniem zasady interoperacyjności systemów).

W Priorytecie II w katalogu beneficjentów proponujemy uzupełnienie o podmioty zarządzające klastrami, gdyż działania z zakresu B2B, takie jak: raporty branżowe, badania konsumenckie, informacje dotyczące sieci społecznościowych, czy e-usługi byłyby ogromnym wsparciem dla rozwoju klastrów, które w swoich strukturach skupiają liczne firmy.

15. Cele szczegółowe Priorytetu III pt.: Wzmocnienie konkurencyjności MŚP pokrywają się z celami szczegółowymi Priorytetu I Nowoczesna Gospodarka np. "wsparcie instytucji otoczenia biznesu na rzecz zwiększania konkurencyjności i innowacyjności gospodarki" (Priorytet III), rozwój i profesjonalizacja usług otoczenia biznesu na rzecz zwiększania innowacyjności gospodarki (Priorytet I). W/w cele szczegółowe określone są w sposób ogólny, mało przejrzysty, co utrudnia kwalifikację poszczególnych typów projektów do odpowiedniego Priorytetu. Do Priorytetu III Wzmocnienie konkurencyjności MŚP przesunięte zostały działania związane z kompleksowym uzbrojeniem terenów pod inwestycje, przy czym muszą to być obszary poprzemysłowe, popegeerowskie, powojaskowe czy też pokolejowe, co oznaczałoby, że działania mogą być realizowane na obszarach objętych Lokalnym Programem Rewitalizacji. Brak jest uzasadnienia, w jaki sposób projekty te miałyby wpłynąć na cel projektu, tj. zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. W projektach dotyczących uzbrojenia terenu chodzi głównie o rekultywację terenu, nadanie mu nowych funkcji poprzez pozyskanie inwestora bez względu na jego wielkość. Zakwalifikowanie tego działania w ramach Priorytetu III sugeruje się, że

obowiązkowe będzie sprzedanie danego terenu inwestycyjnego jedynie przedsiębiorcom z sektora MŚP, który niekoniecznie musi być zainteresowany taką inwestycją.

16. W ramach Priorytetu IV pt.: Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna ograniczono możliwość udzielania bezzwrotnych dotacji wyłącznie do wsparcia poprawy efektywności energetycznej poprzez wymianę źródeł ciepła przez odbiorców indywidualnych oraz wsparcia na rzecz transportu niskoemisyjnego, co oceniamy zdecydowanie negatywnie, bowiem ograniczy to możliwość walki z niską emisją, która jest głównym zagrożeniem środowiskowym w województwie śląskim. Kompleksowa termomodernizacja wspierana ma być jedynie za pośrednictwem instrumentów zwrotnych. Jest to znaczące ograniczenie dla sektora publicznego z uwagi na ograniczenia kredytowe samorządów. Wiele samorządów nie będzie stać na kolejny kredyt, który będą musiały zaciągnąć na całość inwestycji, a nie jedynie na pokrycie wkładu własnego (obowiązek spełnienia od 1 stycznia 2014 r. limitów związanych z indywidualnym wskaźnikiem zadłużenia). Proponujemy ograniczenie instrumentów zwrotnych w tym zakresie przede wszystkim do sektora przedsiębiorczości. Alokacja na priorytet IV (16% EFRR) jest wciąż zbyt niska, mając na względzie typy projektów przewidzianych do dofinansowania w tym priorytecie oraz zapotrzebowanie samorządów na tego typu inwestycje. W ramach priorytetu będzie bowiem wspierany m.in. „czysty” transport, a inwestycje tego rodzaju są bardzo kosztowne. Z drugiej strony wsparcie Priorytetu I pt.: Wzmacnianie nowoczesnej gospodarki środkami w wysokości 14% środków EFRR, wydaje się być zbyt wysokie. Również wsparcie przedsiębiorców w ramach priorytetu III pt.: Wzmacnianie konkurencyjności MŚP z regionu jest na wysokim poziomie. Proponujemy, aby środki w priorytetach objętych mechanizmem *ring-fencing* zostały rozlokowane mając na względzie potrzeby inwestycyjne oraz koszty przeciętnych inwestycji w danej branży. Biorąc pod uwagę powyższe, proponujemy zmniejszenie alokacji dot. priorytetu I do 10% środków EFRR i przeniesienie tych środków do priorytetu IV (20% środków EFRR). Wówczas nadal zostaną spełnione wymogi wynikające z mechanizmu *ring-fencing* (uwagi dotyczące przesunięć między priorytetami w ramach *ring-fencing* zostały już zgłoszone m.in. przez miasto Bielsko-Białą). W Priorytecie IV wątpliwość budzi zapis w opisie priorytetu, w którym jest mowa o wsparciu efektywności energetycznej i wykorzystaniu OZE przez odbiorców indywidualnych i pomocy bezzwrotnej. Natomiast nie wskazano w ramach katalogu beneficjentów takich, jak np. osoby fizyczne będące współwłaścicielami nieruchomości, czy też towarzystwa budownictwa społecznego. Ponadto całość Priorytetu jest zaplanowana w formule ZIT. W opisie priorytetu wskazano także, iż konieczne w zakresie wsparcia niskoemisyjnego transportu miejskiego będzie przygotowanie przez jst kompleksowych strategii niskoemisyjnych. Nakłada to obowiązek opracowania kolejnego dokumentu strategicznego, podczas gdy w ramach ZIT, subregiony są zobligowane do opracowania Strategii Rozwoju Subregionu. Elementy związane z transportem publicznym mogłyby zatem znaleźć się w strategii subregionalnej. Ponadto należy nadmienić, iż zgodnie z ustawą z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym, gminy powyżej 50 tys.

mieszkańców oraz powiaty powyżej 80 tys. osób są zobowiązane do opracowania *Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego*. W opisie tego priorytetu brakuje też informacji dot. wsparcia dla projektów z zakresu wdrażania systemów zarządzania transportem publicznym (dynamiczna informacja pasażerska, systemy lokalizacji taboru itp.). Ponadto brakuje również wskaźników w tym zakresie. Początkowe założenia do RPO przewidywały wsparcie tego rodzaju.

17. Należy rozszerzyć katalog typów inwestycji w priorytecie V dotyczącym ochrony środowiska. Pierwotne założenia do RPO 2014-2020 (maj 2012 r.), zakładały bowiem wsparcie dla projektów związanych z rekultywacją terenów przemysłowych / obszarów zdegradowanych na cele środowiskowe. Zapis ten należałoby utrzymać oraz wprowadzić dodatkowo element społeczny, tj. rekultywacja, a właściwie rewitalizacja obejmująca cele środowiskowe, gospodarcze i społeczne, bądź też wprowadzić możliwość wsparcia działań na rzecz dziedzictwa przyrodniczego (rewitalizacja nadbrzeży na cele rekreacyjne, parki miejskie itp.). Uchwałą nr IV/28/2/2012 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 12 listopada 2012 roku, przyjęto Strategię Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030. W ramach Strategii opracowano listę przedsięwzięć regionalnych, zdefiniowanych jako grupa projektów, zadań i działań, za pomocą których możliwe będzie osiągnięcie celów strategicznych Strategii. Wśród zadań wymienia się m.in.: „Doliny rzeczne – korytarze życia”. Celem przedsięwzięcia jest opracowanie i realizacja programu renaturyzacji wybranych odcinków cieków województwa śląskiego. Wytypowanie odcinków wymagających przywrócenia naturalności odbędzie się przy uwzględnieniu potrzeby odtworzenia czystości ich wody i pełnienia funkcji przestrzeni życiowej, z koniecznością udrożniania cieków oraz całych dolin dla wykorzystujących je organizmów żywych włącznie (likwidacja przeszkód, tworzenie siedlisk, reintrodukcja gatunków). Wśród potencjalnych źródeł finansowania tego typu działań wymienia się również środki UE. Mając na uwadze powyższe, tytułem przykładu subregion południowy rozpoczął pracę nad zintegrowanym projektem dotyczącym rewitalizacji przestrzeni nadbrzeżnych. Projekt ten został wpisany do bazy Partner 3, jego założenia były również prezentowane podczas spotkań z przedstawicielami IZ RPO WSL, był również przesyłany jako propozycja projektu w ramach PRS / ZIT. Popieramy wolę subregionu południowego, aby projekt ten był realizowany w formule projektu kluczowego RPO WSL, jako kontynuacja projektu kluczowego pn.: „Rozwój infrastruktury turystycznej subregionu południowego”, realizowanego w obecnym okresie programowania.

18. W ramach Priorytetu VI pt.: Transport brakuje możliwości wsparcia dotyczącego inteligentnych systemów transportowych związanych z zarządzaniem ruchem drogowym. Tego typu projekty są komplementarne w stosunku do projektów związanych z wdrażaniem zintegrowanych systemów zarządzania transportem publicznym. Priorytety w obszarze transport publicznego wspominają tylko o kolei, pierwszy akapit kolejnej strony nie jest już tak kategoryczny: „w związku z tym konieczne jest wsparcie rozwoju innych form transportu, w

szczegółności kolejowego”. Czytając priorytety inwestycyjne dochodzimy do wniosku, że przyszły RPO WSL będzie wspierał wyłącznie sieci TEN-T (ich połączenia z sieciami o znaczeniu lokalnym) oraz transport kolejowy. Ważne są jednak również inne formy transportu publicznego oraz ich współdziałanie (interoperacyjność). Obecne sformułowanie jak się wydaje zamyka możliwość wspierania innych form transportu publicznego oraz współdziałania między nimi (centra przesiadkowe), odnosząc postulowaną interoperacyjność tylko do kolei (a zatem zapowiada inwestycje wyłącznie dot. kolei).

19. W ramach Priorytetu pt.: VIII Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy przewiduje się wsparcie dla zwiększenia dostępu do usług opieki nad dziećmi oraz umożliwienia rodzicom powrotu na rynek pracy. W pierwszej wersji dokumentu działania te, które wpisane były w priorytet dotyczący rewitalizacji i aktywizacji społeczności lokalnych i tym samym miały mieć możliwość uzyskania wsparcia w ramach ZIT. Obecnie priorytet VIII nie jest elementem ZIT, przez co tego typu projekty nie mają szans na realizację w ścieżce pozakonkursowej. Ponadto jeszcze w kwietniu br. jst miały składać listy projektów do ZIT, w którym wsparcie na opiekę nad osobami zależnymi (nie tylko dziećmi) mogło się znaleźć. Nie jest jasne również jakie konkretnie działania mogłyby być elementem projektów z tego zakresu, opis priorytetu mówi o kampanii promocyjnej i akcji informacyjnej, przy czym w diagnozie brak jest danych, które by wskazywały, że jedynie takie działania rozwiążą problem opieki nad osobami zależnymi i powrót na rynek pracy. Taka kampania mogłaby być jedynie uzupełnieniem konkretnych działań w tym zakresie, np. wsparcie działalności podmiotów specjalizujących się w takiej opiece, a odciążających w tym zakresie rodziców / opiekunów. Ponadto tego typu projekty, tak jak to zakładano pierwotnie, powinny być elementem ZIT na poziomie regionu.
20. Nie posiada merytorycznego uzasadnienia rozdzielenie priorytetów IX pt.: Wykluczenie społeczne - finansowanego z EFS i X pt.: Rewitalizacja - finansowanego z EFRR (pod warunkiem utrzymania proporcji środków EFRR i EFS, bądź też nawet zwiększenia udziału środków EFRR) oraz XI pt.: Wzmocnienie potencjału edukacyjnego - finansowanego z EFS i XII pt.: Infrastruktura edukacyjna - finansowane z EFRR. Priorytety finansowane z EFS wg założeń warunkują realizację projektu inwestycyjnego. Zdecydowanie bardziej celowe wydaje się więc wprowadzenie jednego zbiorczego priorytetu (wzorem pierwszej wersji dokumentu), obejmującego działania w sferze edukacyjnej i rewitalizacji, z wyraźnym uwzględnieniem dwóch różnych źródeł finansowania (EFS i EFRR).
21. Alokacja środków na Priorytet X pt.: Rewitalizacja w wysokości 4% jest stanowczo za niska w stosunku np. do alokacji środków na Priorytet XV pt.: Pomoc Techniczna (EFS) i Priorytet XVI pt.: Pomoc Techniczna (EFRR). Warto przypomnieć, że projekty z zakresu rewitalizacji zgłaszane do bazy Partner 3 są jednymi z dominujących.

22. W Prioryecie XIII pt.: Kapitał na start - jednakowo potraktowano beneficjentów: przedsiębiorstwa (w tym przedsiębiorstwa społeczne) w początkowym okresie działalności oraz osoby zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą. Dla obu typów beneficjentów przewidziano zwrotną pomoc finansową, tj. pożyczki oraz poręczenia. Oznacza to likwidację stosowanej obecnie, efektywnej formy wsparcia dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą – dotacji na rozpoczęcie działalności. Będzie to oznaczać praktycznie wykluczenie spośród beneficjentów tego typu wsparcia osób najuboższych i bezrobotnych.
23. Program opiera się na 16 priorytetach, z których dwa dotyczą działań finansowanych z funduszy zwrotnych (XIII pt.: Kapitał na start i XIV pt.: Instrumenty finansowe), przy czym te działania opisane są w pozostałych priorytetach, np. kompleksowa termomodernizacja w sektorze publicznym i mieszkaniowym, kontynuacja inicjatywy JESSICA, czy też wsparcie dla MŚP. Taki sposób zapisu jest niejasny i wprowadza chaos w odbiorze rodzaju działań, jakie mają być dofinansowane w ramach RPO. Priorytety powinny być podzielone zgodnie z rodzajami celów i działań, a nie wg. form finansowania (dotacja / instrumenty zwrotne). Sposób finansowania tych działań powinien być elementem opisu każdego priorytetu. Ponadto w przypadku instrumentów zwrotnych, brak jest uzasadnienia i diagnozy przeznaczenia aż 10,8% alokacji na tę formę finansowania projektów. W ramach Inicjatywy JESSICA (instrumenty zwrotne wdrożone w obecnej perspektywie i przeznaczone na rewitalizację), podpisano jedynie 4 umowy, co może świadczyć o ograniczonej w tej chwili jeszcze popularności tego typu finansowania inwestycji. Ponadto niejasne są zasady łączenia dotacji z instrumentami zwrotnymi, które pojawiają się w kontekście kompleksowej termomodernizacji. Przy czym w tym samym kontekście mowa jest również o samym instrumencie zwrotnym.
24. Priorytet XV pt.: Pomoc Techniczna (EFS) i Priorytet XVI pt.: Pomoc Techniczna (EFRR) został w projekcie RPO zredagowany w sposób wskazujący, że będzie ograniczony do wsparcia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Tymczasem środki pomocy technicznej, jak jest to prezentowane w czasie konsultacji projektu RPO powinny służyć również wsparciu subregionów przy realizacji strategii terytorialnych, co powinno być wyraźnie podkreślone w projekcie RPO.
25. Zgodnie z informacjami IZ RPO WSL prezentowanymi podczas konsultacji założeń RPO oraz wytycznych w sprawie ZIT, ochrona zdrowia miała być wspierana wyłącznie na poziomie krajowych programów operacyjnych, natomiast lista projektów kluczowych RPO zawiera w Prioryecie I projekty dotyczące szpitali. Należy zatem doprecyzować zapisy w taki sposób, aby potencjalni beneficjenci projektów w tym zakresie byli jednakowo zorientowani w możliwościach dofinansowania jasno określonych działań.

26. Dokument nie zawiera słowniczka, który mógłby wyjaśnić wiele sformułowań zawartych w dokumencie, np. realizacja projektów w formule ESCO, projekty z zakresu *design thinking*, *design management* , czy też *design services*.

ŚLĄSKI ZWIĄZEK GMIN I POWIATÓW

40-048 Katowice, ul. Kościuszki 43/5
tel.: +48 32 25-11-021, 25-11-241 fax: +48 32 25-10-985
www.silesia.org.pl, email: zwiazek@silesia.org.pl
NIP:634-10-87-850, Konto ING Bank Śląski 03 1050 1214 1000 0007 0001 3261

**Stanowisko
Zarządu Śląskiego Związku Gmin i Powiatów
z dnia 25 stycznia 2013 r.**

**w sprawie: wstępnego projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa
Śląskiego na lata 2014-2020.**

1. Przedstawiony wstępny projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (RPO) jest efektem wielomiesięcznej pracy, w tym dyskusji prowadzonej na warsztatach subregionalnych. Wstępny projekt RPO jednak tylko w ograniczonym stopniu odpowiada potrzebom rozwojowym województwa, jakkolwiek należy mieć na uwadze uwarunkowania zewnętrzne, a w szczególności konieczność zapewnienia zgodności z polityką unijną i przyjętymi przez Rząd dokumentami strategicznymi. Podtrzymać należy wcześniej zgłaszane uwagi na etapie dyskusji o założeniach i wskaźnikach realizacji RPO. Brak ich uwzględnienia prowadzić może do pogłębienia nierównowagi wewnątrzregionalnej, a tym samym do naruszenia zasad spójności rozwojowej województwa. Słabością analizy społeczno-gospodarczej jest brak odniesień do narastających różnic w rozwoju obszarów (subregionów) województwa. Wyraźnie to widać w sferze gospodarki. Ogółem w województwie w latach 2010-2011 notowaliśmy nadwyżkę tworzonych miejsc pracy w porównaniu z likwidowanymi, podczas gdy np. w subregionie północnym mamy do czynienia ze zmniejszaniem się liczby miejsc pracy (utrata blisko 2 tys. miejsc pracy w Częstochowie w latach 2010-2011). To nierównomierne tempo rozwoju można wyjaśnić, ukazując zróżnicowania w posiadanej i budowanej infrastrukturze (drogi, sieci wodociągowe i kanalizacyjne, dostępność do sieci przesyłu nośników energii, dostępność do publicznych usług w zakresie edukacji, ochrony zdrowia). Porównanie przyrostu nakładów inwestycyjnych na podstawową infrastrukturę rozwojową w podziale na subregiony wskazywać może, że wystąpił błąd w generalnej strategii interwencji prorozwojowej. Założenie, że doinwestowanie centrum województwa spowoduje automatyczną poprawę także na peryferiach zostało jak dotąd zweryfikowane negatywnie. Różnice zamiast maleć rosną, tym samym zmniejsza się spójność gospodarcza i społeczna województwa. Brak jest w analizie danych dotyczących spójności komunikacyjnej. Brakuje wiarygodnych danych pozwalających na stwierdzenie, czy czas przejazdu z peryferyjnych ośrodków miejskich do stolicy

województwa uległ w ciągu ostatnich kilku lat skróceniu czy wydłużeniu. A są to dane najistotniejsze przy określeniu poziomu spójności regionalnej. Zaniedbania spójności komunikacyjnej w dalszej perspektywie mogą prowadzić do podważenia więzi regionalnych. Dla gmin wiejskich z północno-wschodnich obszarów województwa punktem odniesienia (miastem oferującym pracę, usługi edukacyjne, kulturalne itd.) mogą stać się Kielce; południowy-zachód województwa może ciążyć w kierunku sąsiedniej Opolszczyzny lub czeskiego kraju morawsko-śląskiego. Tym samym źle wybrane kierunki interwencji osłabiają zamiast wzmocnić spójność regionalną i konkurencyjność całego województwa.

Jednocześnie diagnoza w sposób bardzo uproszczony i schematyczny przedstawia sytuację obszarów wiejskich. Pomińnię tu zostały aspekty migracji, zmieniającej w zasadniczy sposób strukturę i sposób funkcjonowania społeczności lokalnych mieszkających na tym terenie (m.in. osłabienie rodziny jako podstawowej komórki społecznej, decydującej o vitalności i trwaniu społeczności lokalnych). Nie można bez pogłębionych badań mówić dzisiaj w sposób adekwatny o różnicach edukacyjnych między miastami a terenami wiejskimi. Obszary wiejskie to dziś jedynie 23 % liczby ludności województwa. W tej grupie mieszczą się jednak zarówno klasyczne obszary wiejskie z dominującą funkcją rolniczą (powiat raciborski, lubliniecki, kłobucki, wschodnia część częstochowskiego, część powiatu gliwickiego, tarnogórskiego i pszczyńskiego), jak i klasyczne tereny podmiejskie (suburbia), stanowiące zaplecze mieszkaniowe większych miast oraz obszary wiejskie, w których znaczącą rolę odgrywa funkcja turystyczna. Proces zmiany funkcji obszarów wiejskich (z terenów rolniczych na zaplecze mieszkaniowe – funkcja rezydencjonalna) jest szczególnie widoczny na atrakcyjnych turystycznie obszarach jurajskich i w Beskidzie Śląskim. Zasadniczą sprawą przy planowaniu rozwoju jest określenie kierunków, potencjalnego zasięgu i wielkości presji urbanistycznej miast na tereny wiejskie, wyznaczenie obszarów podmiejskich, przy zapewnieniu im możliwie najpełniejszego związku z miejskim centrum (tworzenie miejskich obszarów funkcjonalnych).

2. Brakuje słownika na początku dokumentu, który zawierałby definicje istotnych pojęć dotyczących funduszy UE oraz przyjętej w ich programowaniu filozofii rozwoju na poziomie unijnym, narodowym i regionalnym. Brak nowych definicji zaznacza się wyraźnie w wielu fragmentach tekstu. Tytułem przykładu, nie jest jasne co Zarząd Województwa miał na myśli umieszczając wśród głównych beneficjentów osoby fizyczne reprezentowane przez jst, czy też o jakich precyzyjnie rozwiązaniach myślał, mówiąc o realizacji projektów w formule ESCO (*Energy Saving Company*).

3. Alokacja przeznaczona na priorytet IV *Gospodarka niskoemisyjna i odnawialne źródła energii* (15% środków EFRR) jest zdecydowanie niewystarczająca, mając na względzie typy projektów przewidzianych do dofinansowania w tym priorytecie oraz zapotrzebowanie samorządów na tego typu inwestycje. W ramach priorytetu będzie bowiem wspierany m.in. „czysty” transport, a inwestycje tego rodzaju są bardzo kapitałochłonne. Z drugiej strony wsparcie priorytetu I *Wzmacnianie nowoczesnej*

gospodarki środkami w wysokości 15% środków EFRR, wydaje się być zbyt wysokie. Trudno wyobrazić sobie bowiem sytuację, w której specjalizacje regionalne oraz wspieranie badań naukowych pochłoną tak znaczną pulę środków RPO. Również wsparcie przedsiębiorców w ramach priorytetu III *Wzmacnianie konkurencyjności MŚP z regionu* jest na zbyt wysokim poziomie. Proponujemy, aby środki w priorytetach objętych mechanizmem *ring-fencingu* zostały rozlokowane, mając na względzie potrzeby inwestycyjne oraz koszty przeciętnych inwestycji w danej branży. Biorąc pod uwagę powyższe, proponujemy zmniejszenie alokacji priorytetu I do 10% środków EFRR, zmniejszenie alokacji priorytetu III do 15% środków EFRR i przeniesienie tych środków do priorytetu IV (25% środków EFRR). Wówczas nadal spełnione zostaną wymogi wynikające z mechanizmu *ring-fencingu*, bowiem 52% środków EFRR zostanie przeznaczonych na 4 priorytety, zgodnie z przedstawionymi przez IZ założeniami.

4. W priorytecie I *Wzmacnianie nowoczesnej gospodarki* proponujemy uwzględnienie wśród beneficjentów parków naukowo-technologicznych i parków przemysłowych. Parki naukowo-technologiczne i przemysłowe są ważnym narzędziem realizacji polityki innowacyjnej regionu, stanowiąc istotną część regionalnego systemu innowacji. Parki te powinny być enumeratywnie wymienione jako potencjalni beneficjenci priorytetu I. Aktualnie podmioty wskazane jako beneficjenci mogą, lecz nie muszą zarządzać parkami w woj. śląskim. Parki mogą bowiem także być zarządzane przez innego rodzaju podmioty, które nie są we wstępnym projekcie RPO wymieniani jako beneficjenci priorytetu I. Dlatego wskazanie wprost "parków" jako beneficjentów byłoby optymalne, np. poprzez użycie sformułowania "operatorzy parków naukowo-technologicznych i przemysłowych" lub „parki naukowo-technologiczne i przemysłowe”. Nie jest jednak jasne, czy będzie możliwość dofinansowania projektów mających na celu zawiązywanie nowych klastrów i parków technologicznych oraz inwestycji z tym związanych. Ponadto w ramach priorytetu nie zaplanowano żadnych środków na PRS-y. Proponujemy zatem także wybór projektów mieszczących się w tym priorytecie w trybie pozakonkursowym w ramach programów rozwoju subregionów (ZIT). Tryb pozakonkursowy pozwoli na bardziej efektywne przyznanie środków na rozwój innowacji w subregionie. Samorządy lokalne, zwłaszcza miejskie, wiedzą jaki projekt najskuteczniej przyczyni się do realizacji celów priorytetu I. Inaczej bowiem istnieje niebezpieczeństwo "pominięcia" subregionu w konkursowej dystrybucji środków w obszarze B+R, co byłoby szkodliwe dla rozwoju nowoczesnej gospodarki w subregionach równomiernie. Może się zdarzyć, że środki na ten priorytet zostaną przypisane w trybie konkursowym wyłącznie kilku jednostkom w subregionie centralnym z pominięciem pozostałych subregionów.

5. W ramach priorytetu III *Wzmocnienie konkurencyjności MŚP* mowa jest m.in. o wsparciu nowych firm z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości, przy czym nie uwzględnia się wśród beneficjentów instytucji, które mogłyby takie inkubatory zakładać lub rozwijać już istniejące, np. jst, czy agencje rozwoju.

6. Priorytet IV *Gospodarka niskoemisyjna i odnawialne źródła energii* obejmuje takie projekty jak węzły przesiadkowe, zakup taboru czy też ścieżki piesze i rowerowe, przy czym brak jest wskaźników odpowiadających tym inwestycjom.

7. Alokacja na priorytet V Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego (7% środków EFRR) również jest zbyt niska. W ramach priorytetu będą bowiem wspierane m.in. inwestycje wodno-kanalizacyjne oraz gospodarki odpadami – także bardzo kosztowne. Należałoby zatem przeanalizować ponownie wysokość wsparcia w tym zakresie. W ramach Priorytetu V Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego mowa jest o inwestycjach dotyczących usuwania azbestu wraz z jego utylizacją, przy czym tego rodzaju projekty powinny zawierać również możliwość dofinansowania na odnowienie, aby działania miały charakter kompleksowy. Ponadto w ramach tego priorytetu mowa jest o inwestycjach dotyczących ochrony zabytków, przy czym brak jest wskaźników, które miałyby tego rodzaju inwestycje zobrazować. Należy rozszerzyć katalog typów inwestycji w priorytecie V dotyczącym ochrony środowiska. Pierwotne założenia do RPO (maj 2012 r.) zakładały bowiem wsparcie dla projektów związanych z rekultywacją terenów poprzemysłowych / obszarów zdegradowanych na cele środowiskowe i społeczne. Sformułowanie wskazujące na to, iż rekultywacja ta ma następować z nakierowaniem na te dwa cele została jednak usunięta ze wstępnego projektu RPO. Pragniemy przy tym podkreślić, iż uchwałą nr IV/28/2/2012 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 12 listopada 2012 roku, przyjęto Strategię Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030. W ramach strategii opracowano listę przedsięwzięć regionalnych, zdefiniowanych jako grupa projektów, zadań i działań, za pomocą których możliwe będzie osiągnięcie celów strategicznych Strategii. Wśród zadań wymienia się m.in.: „doliny rzeczne – korytarze życia”. Celem przedsięwzięcia jest opracowanie i realizacja programu renaturyzacji wybranych odcinków cieków wodnych występujących w województwie śląskim. Wytypowanie odcinków wymagających przywrócenia naturalnego charakteru odbywać się będzie przy uwzględnieniu potrzeby odtworzenia czystości ich wody i pełnienia funkcji przestrzeni życiowej, z koniecznością udroźniania cieków oraz całych dolin dla wykorzystujących je organizmów włącznie (likwidacja przeszkód, tworzenie siedlisk, reintrodukcja gatunków). Wśród potencjalnych źródeł finansowania tego typu działań wymienia się również środki UE. Mając na uwadze powyższe, szereg jst (tytułem przykładu: subregion południowy oraz miasto Zabrze) rozpoczęło pracę nad zintegrowanymi projektami dotyczącym rewitalizacji przestrzeni nadbrzeżnych. Pojęcie „korytarz życia” wskazuje na przywrócenie funkcji życiowych, które należałoby rozumieć także jako uzupełnienie przestrzeni życiowej nadbrzeży rzek, spełniania warunków poprawy jakości życia mieszkańców, nowych możliwości rekreacyjnych, otwarcia rzek na przestrzeń miejską. Tereny nadbrzeży mogą stać się doskonałym kierunkiem w kreowaniu zrównowżenia w miastach, zintegrowanych działań województwa, łączenia szlaków turystycznych, ciągów pieszo-rowerowych itp. Z zagadnieniami tymi wiąże się oczekiwanie samorządów lokalnych w ich dążeniu do rewitalizacji obszarów nadbrzeży, podniesieniu jakości przestrzeni publicznych i włączenia społecznego.

W przygotowywanych w niektórych jst projektach dot. parków kulturowych szczególną rolę dla samorządu terytorialnego upatruje się w ukierunkowaniu rozwoju przestrzeni. W rezultacie rozwój to tworzenie dobrej przestrzeni do życia w sposób, który spełnia oczekiwania społeczności lokalnej, jak też stwarza szansę na realizację potrzeb przyszłych pokoleń. Park kulturowy pozwala na określenie ram ochrony, kierunku rozwoju i kształtowanie ładu przestrzennego w ramach wyznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Dzięki takiemu podejściu będzie możliwe stworzenie tzw. "dobrej uniwersalnej przestrzeni", która pozwoli na wyznaczenie zintegrowanego wewnątrz-miejskiego obszaru funkcjonalnego, określenia ram zarządzania i rewitalizacji. Idea wpisuje się także mocno w zainicjowany kierunek rozwoju województwa w ramach Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego. Umożliwi także kontynuację działania związanego z ochroną dziedzictwa kulturowego. W zakresie proponowanego wykorzystania terenów typu *brownfield*, w tym kompleksowego uzbrojenia celem stworzenia warunków dla przyszłych inwestycji wraz z ich promocją, wnioskujemy o dopuszczenie możliwości realizacji projektów także na terenach będących własnością Skarbu Państwa, na podstawie porozumień między organem właścicielskim, użytkownikiem i właściwym samorządem lokalnym. Dotyczy to przede wszystkim konieczności zagospodarowania obszarów zwolnionych przez zlikwidowane lub przekształcone przedsiębiorstwa oraz inne tereny poprzemysłowe, których użytkownikiem wieczystym są podmioty komercyjne).

8. W przypadku priorytetu VI *Transport*, całkowicie pominięto wsparcie dla rozwoju lotnisk lokalnych, co może wydawać się o tyle dziwne, iż o konieczności wspierania tej gałęzi transportu, a także jego roli dla gospodarki jesteśmy przekonywani w aktualnej „Koncepcji Samorządu Województwa Śląskiego w zakresie wspierania rozwoju sieci lotnisk lokalnych”. W założeniach do umowy partnerskiej określono natomiast wprost, że celem inwestycji w obszarze transportu będzie zakończenie do 2022 roku realizacji budowy sieci dróg, autostrad, kolei, lotnisk, portów morskich i dróg wodnych. Ponadto cała alokacja (największa bo stanowiąca 27%) na ten priorytet przeznaczona jest na projekty kluczowe, przy czym nie są jasne kryteria wyboru tych projektów.

9. W ramach priorytetu IX *Wyłączenie społeczne i rewitalizacja*, bardzo mało środków przeznaczonych jest z EFRR (9,16%) na działania rewitalizacyjne w stosunku do przeznaczonych na ten sam cel środków z EFS (21,2%), gdzie jasne jest że koszty związane z inwestycyjnym wymiarem projektu zdecydowanie więcej pochłaniają nakładów finansowych, niż tzw. projekty miękkie. Nie umniejszając wagi projektów realizowanych w ramach EFS, bez konkretnych inwestycji w rewitalizację obszarów zdegradowanych, realizacja miękkich przedsięwzięć może nie przynieść zakładanych efektów. Ponadto w ramach tego działania brak jest informacji, jaki procent środków przeznaczony będzie z EFS na projekty systemowe, PRS-y (ZIT-y) i konkursy. Natomiast na projekty kluczowe nie zaplanowano żadnych środków, co biorąc pod uwagę specyfikę regionu oraz wielkość problemów z obszarami zdegradowanymi i ich skalę, taki tryb podziału środków jest oparty na niewiarygodnych i nie do końca jasnych przesłankach. Wnioskujemy także o wprowadzenie na str. 188. punktu W29

tj. „*Degradacja tzw. „blokowisk”, starzenie techniczne i społeczne przestrzeni osiedli mieszkaniowych*”. Uzasadniając wniosek, pragniemy wskazać na rosnący, dotychczas rzadko podejmowany temat konieczności zwrócenia uwagi na tzw. *Urban Resilience*, tj. ”odporność miasta” lub ”prężność miasta”. Oznacza to zwrócenie uwagi na profilaktykę, nastawienie na budowanie odporności i wyrabiania zdolności adaptacyjnych struktur miejskich. W nawiązaniu do przestrzeni publicznej postrzega się w ramach tego pojęcia możliwość uzyskania komponentów rewitalizacji (miejsca dostaw i konsumpcji, miejsce współrzędzone, istotny łącznik), wspierające rozwój struktur przestrzennych. Szczególną rolę upatruje się w ukierunkowaniu rewitalizacji na długofalowe rozwiązywanie problemów społeczno-gospodarczych z jednoczesnym zagwarantowaniem prymatu interesu ogólnospołecznego. Dzięki takiemu podejściu jest możliwe tworzenie tzw. ”dobrej uniwersalnej przestrzeni”, która tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania (funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycji estetycznej). Przestrzeń uniwersalną można określić również jako miejsce kontaktów, interakcji, tradycji, rozrywki, usług, nośnik tradycji, ważne miejsce turystyczne, wizytówkę miasta. Przestrzeń uniwersalna może być tzw. salonem miasta, w której wartość kulturowa przestrzeni wpływa na jej tożsamość, staje się atutem przy podejmowaniu decyzji gospodarczych, nabiera szczególnych wartości ekonomicznych, a także duchowych.

10. W ramach priorytetu XI *Sprawna administracja* przeznaczonych jest 2% środków z całej alokacji, przy czym brak jest informacji, z którego funduszu będą one pochodzić. Ponadto nie ma jasności jakiego rodzaju działania będą realizowane w ramach tego priorytetu. Mowa jest o obserwatoriach, które będą tworzyć zaplecze analitycznego systemu zarządzania regionem, natomiast wśród beneficjentów głównych wskazane są jst. Rodzi to pytanie o jakiego rodzaju projekty będą mogły aplikować samorządy. Ze sposobu ujęcia celów szczegółowych oraz opisu zawartego w ramach tekstu dot. priorytetu XI (str. 126 i następne wstępnego projektu RPO) wynika, iż środki te mają być skonsumowane wyłącznie dla potrzeb samorządu regionalnego, podczas gdy całkowicie zostaną pominięte potrzeby doskonalenia administracji w samorządach lokalnych. Domagamy się rozszerzenia zakresu działań przewidzianych w ramach tego priorytetu oraz uzupełnienia wykazu beneficjentów o stowarzyszenia jst, które od dawna prowadzą innowacyjne działania w tej dziedzinie (np. projekt „*Benchmarking – narzędzie efektywnej kontroli zarządczej w urzędach miast na prawach powiatu, urzędach gmin i starostwach powiatowych*”).

11. Projekt RPO przewiduje zastosowanie zwrotnych instrumentów finansowych, przy czym nie jest do końca jasne czy będą korzystać z nich wyłącznie przedsiębiorcy, czy inne instytucje również.

12. Z analizy projektu RPO nie wynika, aby planowano wspierać projekty z zakresu edukacji ekologicznej, biorąc pod uwagę nowe propozycje legislacyjne dotyczące gospodarki odpadami oraz

cele Komisji Europejskiej dotyczące ochrony środowiska, tego rodzaju działania wydają się być naturalnym uzupełnieniem inwestycji w tym zakresie.

13. Projekt RPO nie przewiduje również działań w zakresie promocji inwestycyjnej bez konieczności uzbrajania konkretnych terenów inwestycyjnych.

14. Lista projektów strategicznych rekomendowanych jako projekty kluczowe zawarta w załączniku nr 2 (str. 157-158) budzi fundamentalne wątpliwości z punktu widzenia zarówno wskazania lub pominięcia konkretnych projektów, jak i proponowanych wstępnie dla nich alokacji oraz znaczącej wysokości środków, które mają być bezpośrednio wydawane przez Urząd Marszałkowski. Niektóre podregiony zostały całkowicie pominięte. Nie są jasne kryteria wg, których uznano niektóre projekty za kluczowe, co rodzi podejrzenie wyboru projektów wg klucza politycznego. Generalnie mówiąc lista tych projektów budzi powszechne przekonanie o jaskrawej niesprawiedliwości w sposobie traktowania poszczególnych obszarów, co więcej – rodzi wrażenie wielkiej stroniczości.

15. Projekt RPO nie wskazuje również jakie były kryteria wyboru priorytetów, w ramach których będą realizowane projekty w subregionach.

16. W projekcie RPO znajduje się zbyt mało precyzyjny opis instrumentów terytorialnych, w tym Kontraktu Terytorialnego (str. 133 wstępnego projektu RPO), a także zbyt mało informacji na temat Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (str. 130 wstępnego projektu RPO) oraz tzw. rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, jak również niewystarczający opis instytucji zaangażowanych we wdrażanie RPO WSL 2012-2020 (brak opisu obowiązków w/w instytucji).

17. Brakuje również określenia częstotliwości pomiaru przy wskaźnikach realizacji celów dla poszczególnych priorytetów.

18. W rozdziale „Procedura wyboru projektów” (str. 142 dokumentu) brak jest odniesień do dokumentów (odrębnych wytycznych), w których można znaleźć szczegółowe informacje na temat w/w procedury oraz brak wskazania etapów wyboru projektów.

19. W spisie treści (zamieszczonym na str. 2 wstępnego projektu RPO) pominięto priorytet X *Wzmocnienie potencjału edukacyjnego*.

20. Na stronie 154 wstępnego projektu RPO w tabeli dokonano omyłki pisarskiej, gdyż wpisano błędną datę 19.20.2012.